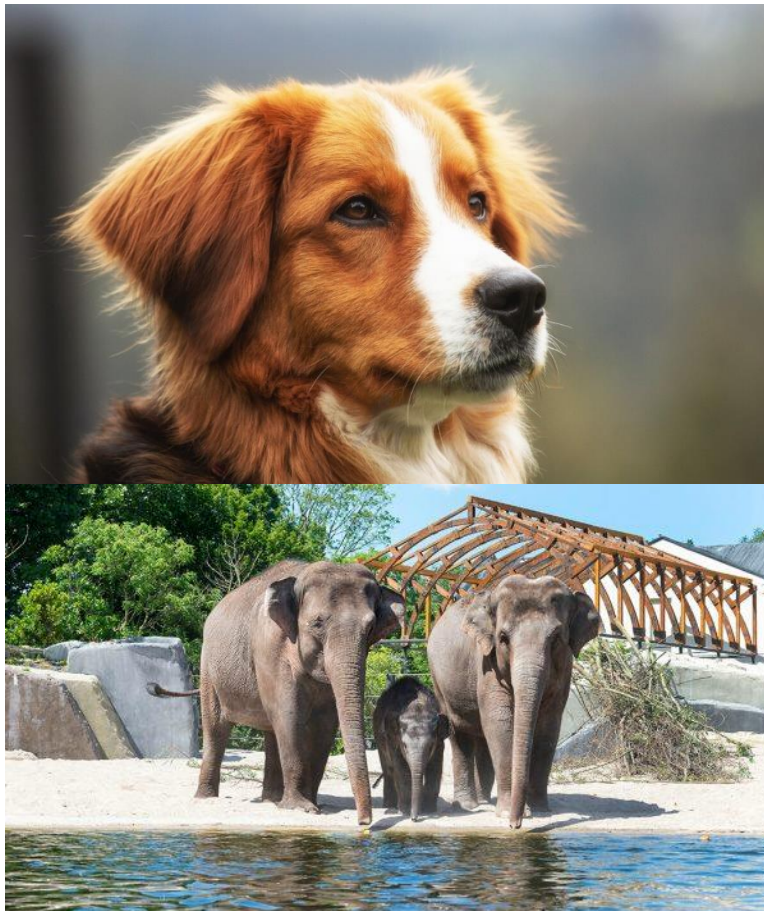

Missie “Gezelschapsdieren en dieren voor vermaak”

MMIP programma/Thema
“Gezondheid en welzijn van gezelschapsdieren en
dieren voor vermaak”

2022

Inhoudsopgave

Organisatorische informatie	3
1 Korte hoofdlijnen van het MMIP/thema	3
2 Onderzoeksaanpak.....	4
3 Communicatie en kennisverspreiding	7
4 Projectentabel “MMIP Gezondheid en welzijn gezelschapsdieren en dieren voor vermaak”	8
5 Financieel	8

Organisatorische informatie

MMIP /Thema: Gezondheid en welzijn van gezelschapsdieren en dieren voor vermaak

Looptijd van het thema: 2022-2025

Contactperso(n)en LNV:

Naam	Organisatie	E-mail	Telefoonnummer	Akkoord met het definitieve activiteitenplan:
Françoise Divanach	LNV SK&I	f.t.m.divanach@minlnv.nl	06 50604527	
Judith Velthuizen	LNV Directie DAD	j.velthuizen@minlnv.nl	06 55 49 38 35	
Gineke Hoogeveen	LNV Directie DAD	g.m.hoogeveen@minlnv.nl		

1 Korte hoofdlijnen van het MMIP/thema

1.1 Missie waaraan dit thema bijdraagt?

Dieren zijn geen object of eigendom, het zijn levende wezens met een eigen intrinsieke waarde, los van de waarde die de mens er aan toekent. Dierenwelzijn is daarbij gedefinieerd als toestand waarbij het dier in staat is om adequaat, dus via normaal gedrag, op veranderingen te reageren. Als dieren zich kunnen aanpassen, kunnen zij een toestand bereiken die ze als positief ervaren. De missie voor gezelschapsdieren en dieren voor vermaak richt zich op het bevorderen van verantwoord houderschap waarbij elk dier kan voldoen aan zijn fysiologische en ethologische behoeften .

De thema's voor dit jaar en komende jaren zijn:

- Fokken van dieren
- Handel in dieren
- Verantwoord houderschap
- Doden van gezelschapsdieren en dieren voor vermaak
- Vermaak met dieren
- Gezondheid van gezelschapsdieren en dieren voor vermaak: zoals de monitoring van antibioticaresistentie in honden en katten.

1.2 De maatschappelijke opgave

Opinies verschillen over wat een goede en verantwoorde manier is om met dieren om te gaan en waarvoor of waarom dieren gehouden mogen worden. Ze zijn verbonden met de tijdsgeest, de band die mensen met dieren hebben of ontwikkelen, met culturele of religieuze achtergronden en gezondheid, welzijn en eigenheid van het dier zelf. Dat is niet nieuw, maar de snelheid en felheid waarmee standpunten worden gewisseld in de media, op sociale media en in publieke debatten krijgt een steeds groter aandeel in het vormen van beleid op dit onderwerp. De emoties lopen vaak hoog op en het lijkt alsof mensen tegenover elkaar komen te staan en polarisatie toeneemt. Dit vraagt veel van een overheid zoals het voeren van een goede dialoog hierover, het afwegen van belangen, goede communicatie en waar mogelijk het nemen van verantwoordelijkheid. Het beschikken over objectieve kennis is hierbij een belangrijk onderdeel.

1.3 De beleidsopgave/beleidsachtergrond

Minister Schouten heeft in haar Kamerbrief dierenwelzijn d.d. 4 oktober 2018 aangegeven dat ze samen met houders van dieren, branches (zoals van hobbydieren) en dierenwelzijnsorganisaties wil werken aan het

verbeteren van dierenwelzijn. Haar beleid is gericht op het verantwoord houden van dieren. Iedereen die een huisdier neemt, neemt de verantwoordelijkheid op zich om het dier op een goede manier te verkrijgen en te houden. Het belang van de mens is daarbij niet altijd leidend. Dit is nogmaals benadrukt in haar laatste brief die op 27 augustus 2021 is verstuurd.

De beleidsopgave van de komende jaren is te werken aan die thema’s die bijdragen aan verantwoord houderschap en het fysiek en mentaal gezonde dier. Dat betekent dat er gewerkt wordt aan het verantwoord fokken van en handelen in dieren, het verantwoord houden van dieren, het verbod op het doden van dieren – uitzonderingen daargelaten – en een visie op het vermaak met dieren zoals in dierentuinen.

Ten aanzien van het antibioticagebruik bij gezelschapsdieren kan antibioticaresistentie een probleem zijn. Daarom wordt binnen dit thema een project uitgevoerd om de honden- en kattenpopulatie te monitoren op het voorkomen van carbapenemase producerende Enterobacteriaceae (CPE) bacteriën. Carbapenemase is een enzym waarmee bepaalde antibiotica kunnen worden afgebroken die daarmee niet meer werkzaam zijn.

1.4 De kennisopgave

Er loopt een aantal projecten over de gezondheid en het welzijn van gezelschapsdieren en dieren voor vermaak. Zo wordt voor het verantwoord houden van dieren gewerkt aan een huis- en hobbydierenlijst voor zoogdieren, waarbij dierenwelzijnsaantasting en het gevaar voor de mens criteria zijn om dieren niet op de lijst te plaatsen. Daarnaast wordt er naar aanleiding van de motie Graus om een verbod in te stellen op alle dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen een onderzoek gestart bij Aeres Hogeschool Dronten voor de diersoorten hond, paard en roofvogel om duidelijk te krijgen welke trainings- en hulpmiddelen dieronvriendelijk zijn. Er loopt een onderzoek naar gespecialiseerde opslaghouders voor de opvang van hoogrisico honden.

Momenteel lopen enkele projecten binnen NWO, gericht op dierenopvang, hulpdieren of onderzoek naar de afweging bij aanschaf van een hond. Daarnaast zijn projecten uitgezet bij andere kennisinstellingen. Het onderzoek ‘gezondheid en welzijn gezelschapsdieren en dieren voor vermaak’ binnen Wageningen wordt vooral op basis van kennisdeskvragen uitgevoerd.

Op basis van de hierboven beschreven beleidsopgaven ligt voor dit MMIP programma de prioriteit bij de volgende kennisvragen:

1. Welke dieren zijn geschikt om als huis- of hobbydier te houden?
2. Welke hulp- en trainingsmethoden zijn dieronvriendelijk bij het trainen van paarden, honden en roofvogels?
3. Zijn er opslaghouders gespecialiseerd voor de opvang van hoogrisico honden?
4. Zijn de huisdieren een gevaar voor de verspreiding van CPE’s en het vergroten van antibioticumresistentie?

Andere kennisvragen, passend binnen de Theory of Change van deze MMIP, zullen in 2022 verkend worden.

2 Onderzoeksaanpak

2.1 Doel en beoogde resultaten

Het MMIP “gezondheid en welzijn van gezelschapsdieren en dieren voor vermaak” geeft invulling aan de hieraan gekoppelde specifieke overheidstaken, te weten het verantwoord houden van en omgaan met dieren.

2.2 Visie/belangrijkste onderzoeklijnen

De visie van LNV is recent nog duidelijk beschreven in de brieven die Minister Schouten in 2020 en 2021 naar de Tweede Kamer gestuurd heeft: ze wil werken aan het verantwoord houden van en omgaan met dieren, het

borgen en waar nodig het verbeteren van dierenwelzijn met een duidelijke verantwoordelijkheid bij de houder van het dier. Een dier moet fysiek en mentaal gezond zijn.

1. Leeftijdsbepaling van honden obv gebit

Er wordt door het ECGG (ExpertiseCentrum Genetica Gezelschapsdieren) wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de leeftijdsbepaling aan de hand van het gebit van de hond.

2. Risicobeoordelingstest

Er loopt onderzoek om een gevalideerde risicobeoordelingstest te ontwerpen bij Davelon. Met deze test moet het mogelijk zijn om, naast het risico op gevaarlijk gedrag na een incident, ook voordat een incident heeft plaatsgevonden, het risico op gevaarlijk gedrag te kunnen vaststellen.

3. Dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen

Er wordt een onderzoek opgestart naar aanleiding van de motie Graus waarin wordt verzocht om een verbod in te stellen op alle dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen. Voor een plezierige, veilige en nuttige omgang met dieren is het noodzakelijk dat de communicatie tussen dieren en mensen goed is en dat dieren geleerd hebben wat aanwijzingen van de mens betekenen en wat het gewenste gedrag is wat van ze wordt gevraagd. Hiervoor is training van het dier noodzakelijk. Tijdens het trainen wordt soms gebruikt gemaakt van trainings- en hulpmiddelen. Helaas worden trainings- en hulpmiddelen in de praktijk nog lang niet overal op de juiste wijze toegepast. Het onderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in gedragingen die een houder wil aan of afleren en waarom, welke middelen en leerprincipes worden toegepast en waarom hiervoor gekozen wordt. Ook wordt gekeken wat er (inter)nationaal al wordt toegepast en welke middelen de voorkeur zou moeten hebben en waarom in relatie tot de laatste wetenschappelijke inzichten en de intrinsieke waarde van het dier.

4. Positieflijst

Met de huis- en hobbydierenlijst wordt beoogd het dierenwelzijn van zoogdieren te borgen en het gevaar voor de mens te beperken door vast te stellen welke dieren wel en niet door een ieder te houden zijn. De wetenschappelijke adviescommissie positieflijst (WAP), gefaciliteerd door WR, heeft een beoordelingssystematiek ontwikkeld. Dit voorstel is door Minister Schouten november 2018 via internet voor een bredere consultatie aangeboden. Op basis van de reacties hierop is de beoordelingssystematiek voor het houden van zoogdieren als huis- of hobbydier aangescherpt en afgerond. De minister heeft deze beoordelingssystematiek op 8 januari 2020 naar de Tweede Kamer gestuurd. Met deze systematiek zijn ongeveer 315 zoogdiersoorten beoordeeld in 2021. De resultaten van de beoordelingen zullen wettelijk worden vastgelegd in een aanwijzingsbesluit. Analoot aan de aanpak voor zoogdieren zal het Adviescollege Huis- en Hobbydierenlijst een beoordelingssystematiek ontwikkelen voor vogels, reptielen en amfibieën, mogelijk met ondersteuning van WR. Het werkplan van 2022 zal later worden vastgesteld, afhankelijk van de politieke ontwikkelingen op dit gebied.

5. Monitoring gezelschapsdieren op CPE

Sinds 2015 wordt op de Faculteit Diergeneeskunde een screening uitgevoerd voor carbapenemase producerende Enterobacteriaceae (CPEs) in gezelschapsdieren. Hiermee wordt invulling gegeven aan de uitkomst van het Deskundigenberaad CPEs om, ter aanvulling van de screening in de landbouwhuisdieren, ook gezelschapsdieren te screenen op het vóórkomen van CPEs. Er worden sinds 2015 jaarlijks minimaal 100 fecesmonsters van honden en 100 fecesmonsters van katten onderzocht. De monsters van honden worden zoveel mogelijk geselecteerd op voorafgaand antibioticumgebruik (risk-based screening); voor katten is dit niet mogelijk omdat het antibioticumgebruik in katten lager is. Deze surveillance wordt gecontinueerd in 2022-2024. Verdacht positieve isolaten worden moleculair gekarakteriseerd (gen/plasmide/bacterie) en gemeld aan LNV. Er zal in deze fase geen contact met de eigenaar worden gezocht voor bron of follow-up, tenzij zij aangegeven hebben dat te willen.

Om het vóórkomen van CPEs in gezelschapsdieren in kaart te brengen wordt in dit BO onderzoek een surveillancestudie uitgevoerd die aansluit bij de aanpak van WBVR bij landbouwhuisdieren (zie ook werkplan

thema MMIP D3). Als CPE's worden gevonden, dan wordt geanalyseerd welke specifieke genen voor de resistentie verantwoordelijk zijn. Voor het inschatten van toekomstige risico's voor besmetting van de mens is het belangrijk deze surveillance voort te zetten.

2.3 Fasering van het programma

Opbouw van het programma over de looptijd 2022- 2025, inclusief de budgetbehoefte

Het programma 'gezondheid en welzijn gezelschapsdieren en dieren voor vermaak' is opgebouwd uit een aantal projecten:

1. **Positieflijst**
Totaal budget € 150.000 incl. BTW (pm in afwachting van een werkplan voor 2022 en 2023)
2. **Monitoring gezelschapsdieren op CPE**
Totaal budget € 90 000 incl. BTW voor 2022 t/m 2024
3. **De gezonde en sociale hond**
Totaal budget € 480 411 incl. BTW voor de jaren 2023 t/m 2025; dit project is in 2021 gestart (DAD en SK&I financiering).
4. **Risicobeoordelingstest**
5. **Dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen**

3 Communicatie en kennisverspreiding

3.1 De beoogde gebruikers/doelgroep(en)?

Het thema 'gezondheid en welzijn van gezelschapsdieren en dieren voor vermaak' wordt vanuit LNV begeleid door de commissie bestaande uit Françoise Divanach en Judith Velthuisen. De communicatie over de voortgang van de thema's wordt in deze commissie besproken. De kennisverspreiding van de projecten zal op maat passend bij het project plaatsvinden. Dat wil zeggen dat de communicatie naar de doelgroep per project wordt ingevuld met extra aandacht voor de gewenste impact.

3.2 Hoe worden deze gebruikers/doelgroepen geïnformeerd?

Het betreft op de eerste plaats beleidsondersteunend onderzoek met als doelgroep LNV: beleidsmakers en in een enkel geval de Minister/ Tweede Kamer. De concrete invulling van de gebruiker van de resultaten en hoe ze worden betrokken verschilt per project.

Zo is voor de positieflijst de beoordelingssystematiek ontwikkeld waarmee LNV het Adviescollege Huis- en Hobbydierenlijst gevraagd heeft om de zoogdiersoorten die in Nederland worden gehouden te beoordelen op dierenwelzijn en -veiligheid voor de mens. Op basis hiervan kan de Minister de lijst samenstellen met dieren die in Nederland gehouden mogen worden.

Voor de monitoring van gezelschapsdieren op CPE worden 'verdacht positieve isolaten' bij dieren die langdurig worden behandeld met antibiotica, moleculair gekarakteriseerd (gen/plasmide/bacterie). De resultaten worden gemeld aan LNV. In principe wordt geen resultaat gedeeld met de eigenaar, tenzij deze daarom verzoekt.

4 Projectentabel "MMIP Gezondheid en welzijn gezelschapsdieren en dieren voor vermaak"

Titel	Project-nummer (BO)	Projectleider en kennisinstelling	Aanspreekpunt SK&I en DAD	Inhoudelijk resultaat* na 4 jaar en resultaat per jaar	Doelgroep
Positieflijst	BO-43-013.01-012	Marien Gerritzen (WLR)	Françoise Divanach Sabine van Westen	Eindresultaat is een beoordelingssystematiek voor vogels, reptielen en amfibieën	LNV Huisdiereneigenaren
Monitoring gezelschapsdieren op CPE	BO-43-114-002	Kees Veldman (WLR)	Françoise Divanach Gineke Hoogeveen	Het voorkomen en de karakteristieken van CPE in gezelschapsdieren op basis waarvan LNV beleid kan ontwikkelen. Doorlopend vanaf 2021 voor deze 4 jaarperiode	LNV Huisdiereneigenaren
De gezonde en sociale hond (waaronder Leeftijdsbepaling obv gebit)	-	Expertisecentrum Genetica Diergeneeskunde-UU	Françoise Divanach Mirjam Snijdelaar Paul Bours	Adviezen bij ad-hoc veterinaire en fokkerij vraagstellingen-Uitdragen van onderzoeksresultaten voortkomend uit project "gezonde en sociale hond" -Uitrol surveillance systeem PETscan Monitoring van ziekten en gedragsafwijkingen bij gezelschapsdieren. DNA-database	LNV Hondenfokkers en-eigenaren
Ontwikkeling van een risicobeoordelingstest	-	Davelon	Paul Bours	Ontwerp van een gevalideerde risicobeoordelingstest om het risico op gevaarlijk gedrag bij honden te kunnen vaststellen (vóór en na incidenten)	LNV, Hondenfokkers en-eigenaren
Dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen	-	Hogeschool AERES Dronten		Inzicht in gedragingen die houders willen aan of afleren aan honden, paarden en roofvogels, reden hiervoor, toegepaste middelen en leerprincipes en reden van de keuze. (Inter)nationaal al toegepaste middelen en welke zouden de voorkeur moeten hebben.	LNV Houders van honden, paarden en roofvogels

* Het gaat om voortschrijdende inhoudelijke inzichten t.b.v. het beleidsprobleem; niet om rapporten, publicaties, presentaties e.d.

5 Financieel

Meerjarenbegroting (€ incl. btw)	2022	2023	2024	2025	Totaal 2022-2025
Titel	2022	2023	2024	2025	Totaal 2022-2025
Positieflijst BO	75 000 pm*	75.000 pm			150 000
Monitoring gezelschapsdieren op CPE BO	30 000	30 000	30 000		90 000
Gezonde en sociale hond –niet WR	-	160.137	160.137	160.137	480.411
Ontwikkeling van een risicobeoordelingstest- niet WR	Nb, DAD				
Dieronvriendelijke hulp- en trainingsmiddelen- niet WR	Nb, DAD				
Totaal	105.000	265.137	190.137	160.137	720.411